

Türkiye’de Değerler Eğitimi Konusunda Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Farklı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*

Gökhan BAŞ**

Ömer BEYHAN***

Özet- Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de değerler eğitimi konusunda yapılmış olan lisansüstü tezlerin dağılımlarını analiz ederek değerlendirmektir. Bu çalışma nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılarak yapılandırılmıştır. Çalışmada, veri toplama yöntemi olarak epistemolojik doküman analizi kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen veriler, içerik analiz türlerinden kategorisel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Çalışmada Türkiye’de “değerler eğitimi” konusunda yapılmış olan lisansüstü tezlerin durumlarının saptanmasına çalışıldığından, çalışmanın kuramsal evreni YÖK Yayın Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından 1986 yılından itibaren dizgilenen lisansüstü eğitim tezleri oluşturmuştur. Çalışmada, değerlendirmeye alınan lisansüstü tezlerin dokümantasyonu için bir içerik formu geliştirilerek, bu form yardımıyla elde edilen lisansüstü tezler farklı değişkenler açısından sınıflandırılmıştır. Yapılan bu çalışmada, değerler eğitimi konusundaki lisansüstü tezlerin sayısının az olduğu ve geçen yıllar içinde bu konuda yapılan araştırmaların sayılarında da artışın olduğu görülmüştür. Bu

*Bu çalışma, 26-28 Ekim 2011 tarihleri arasında Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi tarafından gerçekleştirilen Değerler Eğitimi Sempozyumu’nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**Doktora Öğrencisi, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

E-posta: gokhanbas51@gmail.com

***Yrd. Doç. Dr., Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı.

konuda en fazla lisansüstü tezin yapıldığı yıl 2010'dur. Değerler eğitimi konusunda en fazla tezin yüksek lisans seviyesinde yapıldığı görülmekle birlikte, bu konuda en çok eğitim programları ve öğretim anabilim dalında çalışmanın olduğu anlaşılmıştır. Değerler eğitimi konusunda yapılan çalışmalarda nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birbirine yakın oranlarda kullanıldığı görülmekle birlikte, bazı araştırmalarda her iki araştırma yönteminin de kullanıldığı görülmüştür. Bu konuda en çok kullanılan ölçme araçları ise ölçekler ve doküman inceleme formları olmuştur. Değerler eğitimi konusunda yapılan tezlerde verilerin analizinde en çok betimsel istatistiklerin kullanıldığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler- Değerler, Değerler Eğitimi, Lisansüstü Eğitim, Tez Çalışması

Giriş

Değer konusu, sosyal bilimler alanında sürekli olarak ilgi çekmiş konulardan birini teşkil etmektedir. Zira bu ilgi pek çok sosyal bilimcinin değerleri insan davranışını açıklamada temel bir öneme sahip olarak görmesinden kaynaklanmaktadır (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000). Değer nedir? sorusu felsefenin en eski çalışma konularından birini oluşturmuş ve ilk olarak Platon, M.Ö. 4. yüzyılda bu soruya yanıt arama çabası içerisinde olmuştur (Rokeach, 1973). Sosyal bilimlerde ilk defa Znanicki tarafından kullanılan değer kavramı Latince “kıymetli olmak” veya “güçlü olmak” anlamına gelen “valere” kökünden türetilmiştir (Bilgin, 1995). Değer konusunda pek çok tanım yapılmasına rağmen, değer kavramının tanımında ortak bir görüş bulunmadığı ve yeterince açıklığa kavuşturulamadığı ifade edilebilir (Yılmaz, 2007, 2008; Dilmaç, 2007; İşcan, 2007; Tokdemir, 2007; Can, 2008).

Bacanlı'ya (2002) göre, hemen hemen her bilimsel disiplin, hatta bilim dalı değer kavramını kendi felsefesi açısından değerlendirerek, onu tanımlama yoluna gitmiştir. Güngör (2000), değer kavramını, bir şeyin arzu edilebilir ve edilemez olduğu hakkındaki inanç olarak tanımlarken, Doğan (2007) değeri, bireyin yaşama biçimi ve günlük alışkanlıklarında etkili olan toplumsal davranış kalıpları olarak tanımlamaktadır. Pethia (1970) değeri, iyi ya da arzu edilen veya arzu edilmeyenin ne olduğuna ilişkin örtük ya da belirtilmiş düşünceler için kullanılan bir kavram olarak nitelendirmiştir. Yıldırım (1999) ise değeri, bireylerin nasıl yaşadıklarına dair kararlarını etkileyen inanç sistemleri olarak tanımlamıştır. Bu bağlamda, değerler kısaca; neyin ve hangi davranışların iyi, güzel, doğru ve kutsal, neyin ve hangi davranışların da böyle olmadığına dair inanç ve kabullerimiz olarak nitelendirilebilir (Hökekleli, 2006). Değerler, insan dav-

ranışlarının incelenmesinde ve açıklanmasında, bir davranış biçimini diğerine tercih etmede önemli bir yere sahiptir (Sarı, 2005). Değerler, davranışlarımıza rehberlik eder, eylemlerimizi, yargılarımızı, anlık hedeflerimizi daha üst hedeflere taşıyarak nihai anlamda nasıl olmamız ve nasıl davranmamız gerektiğini bildirmektedir (Simon, Howe ve Kirschenbaum, 1978). Değerler, hem bireyin hem de toplumun kültürünün önemli bir parçasını oluştururlar. Bu yönüyle değerler, toplumlara göre değişiklik göstermektedirler. Değerlerin değişmesi mümkün ise de bu zaman alıcı ve zor bir süreci gerektirmektedir (Doğan, 2004).

Değerlerin temelleri ilk olarak ailede atılmaktadır. Bireyin, ailede aldığı değerler, onun sosyalleşmeye başlaması ile birlikte toplum içerisine yayılmaya başlar (Rokeach, 1973). Bir toplumdaki mevcut değerlerin devamını sağlamak, değerler eğitimi konusunu da gündeme taşımaktadır (Halstead, 1996). Bu anlamda, değerler eğitimi kavramı, uygulamadaki yurttaşlık eğitimini ve ahlak değerlerinde eğitimi vurgularken, son zamanlarda bu kavramlara yakın anlamda kullanılan ruhsal, ahlaki, sosyal ve kültürel gelişimi içeren karakter eğitimi kavramı, erdemler, tutumlar ve kişisel niteliklerin gelişimi üzerine olan eğitimi vurgulamaktadır (Halstead ve Taylor, 2000). Değerler eğitimi, gençlerin değerler geliştirmelerine yardımcı olmaya ve bireyin tatmin edici bir yaşam kurmasına hizmet etmektedir (Kirschenbaum, 1995). Değerler eğitimi, insana özgü olanakları, insanı insan yapan ve diğer canlılardan ayıran olanakları, bir başka deyişle insana özgü bütün etkinlikleri insansal etkinlikler olarak amaçlarına uygun tarzda gerçekleştirilebilecek duruma gelmelerine yardımcı olmaktadır (Dilmaç, 2007). Değerler eğitimi, eğitim ve etiğin çok yönlü bir bileşimi niteliğindedir. Değerler eğitimi, eğitimin yalnızca bir parçası olarak ele almak yanlıştır. Değerler, eğitim modelinin ruhunu teşkil etmekte (Dilmaç, 1999) ve okulların da en eski misyonlarından birini ortaya koymaktadır (Ryan, 1993). Doğanay (2006), değerler eğitiminin eğitimin genel amaçları arasında her zaman yer almış, ancak nasıl öğretileceği belirtilmediği için eksik kalmış, planlı olarak değil, ancak az da olsa örtük bir şekilde formal eğitimin içinde görülebilen bir alan olduğunu ifade etmektedir. Eğitim programlarında değerlerin nasıl kazandırılacağına açık ve net olarak belirtilmemiş olması, okulda değerler eğitiminin gerçekleşmediği anlamına gelmemelidir (Doğanay, 2006). Nitekim, değerler eğitimi örtük program kapsamı içerisinde değerlendirilmektedir. Kazandırılacak olan değerler öğrenciler tarafından açıkça tanımlanmasa da, onlar tarafından okulda öğrenmenin bir parçası olarak kabul edilmektedir (Mulkey, 1997). Bu açıdan, okullarda yapılan değerler eğitimi de daha çok rol öğrenilme-

si şeklinde olmaktadır (Güngör, 2000). Öğretmenlerin, sınıfta ve okulda oluşturdukları kültürde neye önem verip vermedikleri, neyi iyi ya da kötü olarak algıladıkları öğrenciler için örtük olarak değerler eğitimi oluşturmaktadır. Ancak, bu eğitimin formal eğitimin bir parçası olarak planlı öğrenme yaşantılarıyla kazandırılması da gerekmektedir (Doğanay, 2006). Bu bağlamda, değerlerin öğrencilere aktarılması, örgün eğitim kurumları için hazırlanan eğitim programları aracılığıyla bir plan ve program dâhilinde yapılmaktadır (Fidan, 2009).

Değerlerin eğitimi ile ilgili olarak yapılan tartışmalarda çoğunluk, okullarda değer eğitiminin yapılması gerektiğini savunmuştur. Ancak, okullarda hangi değerlerin öğretileceği her zaman bir tartışma konusu ola gelmiştir (Leming, 1997). Zira, okullarda değerler kapsamlı bir kavramdır ve duyuşsal alanın önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Sevgi, saygı, birlikte yaşama, toplumun değer yargılarını benimseme ve yaşatma, ahlak, kişiliği geliştirme, olumlu karakter oluşturma gibi çok geniş bir alana yayılabilecek konular değerler eğitiminin içerisinde değerlendirilebilir (Tokdemir, 2007).

Kültürümüzde, değerler konusunda görüş bildiren pek çok düşünür (Atatürk, Mevlana, Farabi, Gazali, Hasan Ali Yücel, İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Hakkı Tonguç, vb.) bulunmasıyla birlikte toplumumuzda değerler konusunda yeterli bilgi birikimi de söz konusudur (Can, 2008). Geçmişteki eğitim programlarında ahlak eğitimi ve karakter eğitimi şeklinde ortaya çıkan değer kazandırma işleminin günümüzde değerler eğitimi olarak ortaya çıktığı görülmektedir (Keskin, 2008). Ülkemizdeki geçmiş eğitim programlarında değerler eğitimi doğrudan kazandırılması gereken bir özellik olarak değil, genel hedefler içerisinde kazandırılması gereken özellikler olarak yer almıştır. Ancak, özellikle 2005 yılından itibaren uygulamaya konulan yeni ilköğretim programlarından sonra derslerde değer öğretimi hususuna daha fazla yer verildiği görülmüştür (Can, 2008). Uygulamaya konulan yeni ilköğretim programlarının pek çoğunda değerler için ayrı bir başlık açılmıştır (Okudan, 2010).

Ayrıca yeni ilköğretim programlarında da, her ders için, en azından programların tanıtım bölümlerinde, ele alınan değerler özellikle vurgulanmıştır (İşcan, 2007). Ancak, her programda değerlere yer verilmemiştir. Bazı programlarda değerler ve değerler eğitimi açıkça yer alırken, bazılarında da üstü kapalı geçirilmiştir (Şen, 2007).

2005 yılında yenilenen ilköğretim programlarında önemli bir yer tutan değerler eğitimi (Bkz. MEB, 2005) konusunda bilimsel yöntemlere dayalı olarak

değişik boyutlarda pek çok araştırma yapılmakta, var olan durum gözler önüne serilmekte, yaşanan problemler ortaya konulmakta ve bu problemlerin çözümüne ilişkin öneriler sunulmakta ve değerler eğitimi kuram ve uygulamalarından elde edilen sonuçlar paylaşılmaktadır. Bu konuya ilişkin yapılan araştırmaların çok önemli bir kısmını lisansüstü eğitim (yüksek lisans ve doktora) düzeyinde gerçekleştirilen tezler oluşturmaktadır. Nitekim, yapılan lisansüstü eğitim tezleri bir alanın gelişmesinde hiç kuşkusuz önemli bir yere sahip bulunmaktadır. Bu konuda yapılmış olan bilimsel tezlerin analiz edilmesi, o konunun derinliği ve yaygınlığı hakkında bilgiler verebilmekte ve incelenen alanın genel bir görünümünü ortaya çıkarabilmektedir (Göktaş ve Erdem, 2006). Bu bağlamda, ilgili alanyazında lisansüstü eğitim tezlerinin belli kriterlere göre incelendiği pek çok araştırma bulunmaktadır (Altınörs, 1983; Goodwin ve Goodwin, 1985; Johnstone, 1997; Demirbatır, 2001; Haycock, 2004; Aydoğan, 2005; Sinn, 2005; Altınkurt, 2007; Kabaca ve Erdoğan, 2007; Lariviere, Zuccala ve Archambault, 2007; Kolaç, 2008; Şimşek ve diğerleri, 2008; Üstüner ve Cömert, 2008; Ataman, 2009; Benligiray, 2009; Erdoğan ve Çağıltay, 2009; Karadağ, 2009a, 2009b, 2010a, 2010b; 2011; Budak ve Duman, 2011; Demirtaş ve Kahveci, 2011; Evrekli ve diğerleri, 2011; Güneş, 2011; Yücel, Akar ve Karataş, 2011).

Türkiye’de her eğitim kademesinde olduğu gibi, lisansüstü eğitim alanında da sayısal göstergeler giderek artmakta, ancak yapılan bu lisansüstü eğitim tezlerinde üretilen bilginin etki değeri olarak kabul edilebilecek bir gösterge olan bilimsel atıf sayıları yeterli düzeyde bulunmamaktadır (Demir, 2008). Zira, her alandaki bilimsel üretim süreçlerinde olduğu gibi, tezler yoluyla üretilen bilgilerin de bilimsel ölçütler açısından ele alınarak kontrol edilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Karadağ, 2009). Ülkemizde, özellikle 2005 yılında yenilenen ilköğretim programlarının uygulanması ile birlikte değerler eğitimi konusunda yapılan çalışmalarda büyük bir ivme kazanıldığı anlaşılmıştır. Bu itibarla, değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin analizinin yapılması gelinen noktayı betimlemesi açısından anlamlı görülmektedir. O bakımdan, değerler eğitimi ile ilgili olarak yapılmış olan lisansüstü eğitim tezlerinin incelenmesinin, bu konunun derinliği ve yaygınlığı hakkında bilgiler verebileceği ve incelenen alanın genel bir görünümünü ortaya koyabileceği düşünülmektedir. Nitekim, yapılan alanyazın taramasında değerler eğitimi konusunda yapılmış olan lisansüstü eğitim tezlerinin analizini yapan bir çalışmanın bulunmadığı görülmüştür. Alanyazındaki bu eksiklikten hareket edilen bu çalışmada, Türkiye’de değerler eğitimi konusunda lisansüstü eğitim düzeyinde

yapılmış olan tezlerin incelenmesi yararlı ve anlamlı görülmektedir. Bu sebeple, “Türkiye’de değerler eğitimi konusunda yapılmış olan lisansüstü tezlerin dağılımları ne şekildedir?” sorusu bu araştırmanın problem cümlesini oluşturmaktadır. Araştırmanın ilgili problem cümlesine ilişkin olarak, aşağıda verilen alt problemlere çalışmada yanıt aranmıştır:

1. Değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı ne şekildedir?
2. Değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü tezlerin eğitim kademesine göre dağılımı ne şekildedir?
3. Değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü tezlerin yapıldığı anabilim dallarına göre dağılımı ne şekildedir?
4. Değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü tezlerin kullanılan ölçme metodolojisine göre dağılımı ne şekildedir?
5. Değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü tezlerin kullanılan ölçme araçlarına göre dağılımı ne şekildedir?
6. Değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü tezlerin kullanılan istatistikî tekniklere göre dağılımı ne şekildedir?

Araştırmanın Sınırlılığı

Araştırma kapsamında incelenen lisansüstü eğitim tezleri, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı veri tabanında değerler eğitimi konusuna kayıtlı olan tezlerle sınırlıdır.

Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma yöntem ve teknikleri kullanılarak yapılan betimsel bir araştırmadır. Yıldırım ve Şimşek’e (2008) göre nitel araştırma, gözlem, görüşme, doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütünsel bir biçimde ortaya konulmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma türüdür. Nitel araştırmada bir araştırmacı, araştırma kapsamında elde edilen verileri teker teker okuyup kodlayarak onları kategorize eder. Daha sonra ise elde edilenleri kodlayıp, kategorilere ayırarak sonuçları ortaya koyar (Merriam, 1998). Bu hususlardan hareket ederek değerler eğitimi konusunda yapılmış olan lisansüstü eğitim tez-

lerinin farklı değişkenler açısından incelenmesinin amaçlandığı bu çalışma için en uygun araştırma yönteminin nitel araştırma yöntemi olduğuna karar verilerek var olan durum ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Örnekleme

Yapılan bu çalışmada, Türkiye’de değerler eğitimi konusunda yapılmış olan lisansüstü eğitim tezlerinin farklı değişkenler açısından durumlarının saptanmasına çalışıldığından çalışmanın kuramsal evrenini Yüksek Öğretim Kurulu’nun (YÖK) Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı tarafından 1986 yılından itibaren arşivlenen değerler eğitimi konusunda yapılmış olan 25 lisansüstü eğitim (yüksek lisans ve doktora) tezi oluşturmaktadır. Ancak, araştırmada hem güncelliği yakalayabilmek için 2005-2010 yılları arasındaki tezler araştırma kapsamında değerlendirilmiş hem de yeni ilköğretim programlarının yürürlüğe konulduğu tarih olan 2005 yılından itibaren geçen süre içerisindeki duruma bakılmaya çalışılmıştır. Araştırmada, örneklem seçimine gidilmeyerek, çalışma evreninin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu sebeple, araştırmada 2005-2010 yılları arasında yapılan toplam 22 adet lisansüstü eğitim tezi çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. Evrende, değerler eğitimi konusunda yapılan 25 adet lisansüstü eğitim tezinden yalnızca 3 tanesinin 2005 yılından önceki yıllarda yapıldığı anlaşılmıştır.

İşlem

Çalışmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde epistemolojik doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Çalışmada veriler ilk olarak Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanlığının web-sitesinden pdf (portable document file) formatında bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Daha sonra, bilgisayar ortamına aktarılan tezler teker teker incelenerek, çalışma kapsamında geliştirilen “lisansüstü eğitim tezlerini sınıflandırma ve içerik formu” aracılığıyla çözümlenmiştir. Geliştirilen bu “lisansüstü eğitim tezlerini sınıflandırma ve içerik formu”nda toplam altı kategori bulunmakta olup, bu kategoriler şu başlıklardan oluşmaktadır: (i) lisansüstü tezin yapıldığı yıl, (ii) lisansüstü tezin yapıldığı eğitim kademesi (yüksek lisans/doktora), (iii) lisansüstü tezin yapıldığı anabilim dalı, (iv) lisansüstü tezde kullanılan ölçme metodolojisi, (v) lisansüstü tezde kullanılan ölçme araçları ve (vi) lisansüstü tezde kullanılan istatistikî teknikler. Yapılan bu çalışmada elde edilen veriler içerik analizi türlerinden kategorisel ve frekans analiz teknikleri kullanılarak çözümlenmiş-

tir. Elde edilen veriler, teker teker oluşturulan içerik formuna kodlanarak bu tezlerin dağılımları ve frekansları hesaplanmıştır. Araştırma formunun geçerliğini sağlamak için Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümünden uzmanların görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmanın güvenilirliği ise, araştırmacılar tarafından tezlerin bağımsız olarak incelenmesinden sonra aralarındaki görüş birliğine bakılarak sağlanmıştır. Karşılaştırma sonucunda tezlerle ilgili olarak hangi boyutlarda hangi tez bilgilerinin ne kadar olması gerektiği ile ilgili iki araştırmacı arasında %99 oranında görüş birliğine varıldığı tespit edilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler bulgular kısmında tablolara dönüştürülerek sunulmuştur.

Verilerin Analizi

Değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü eğitim tezlerinden “lisansüstü eğitim tezlerini sınıflandırma ve içerik formu” aracılığıyla elde edilen niteliksel veriler sayısal hale dönüştürülerek betimsel istatistikler (frekans ve yüzde) kullanılarak çözümlenmiştir.

Bulgular

Bu bölümde değer eğitimi konusunda yapılmış olan tezlerin; (i) yapılış yılı, (ii) yapıldığı lisansüstü eğitim kademesi, (iii) yapıldığı anabilim dalı, (iv) lisansüstü eğitim tezlerinde kullanılan ölçme metodolojisi, (v) kullanılan ölçme araçları ve (vi) istatistikî tekniklere yer verilmiştir. Değer eğitimi konusunda yapılmış olan lisansüstü eğitim tezlerinin yapıldığı yıllara göre dağılımları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Değerler eğitimi konusunda yapılan tezlerin yıllara göre dağılımı

Yıllar	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Toplam
η	1	1	6	3	2	9	22
%	4,55	4,55	27,27	13,63	9,10	40,90	100

Tablo 1’de verilen 2005 ile 2010 yılları arasında değerler eğitimi konusunda yapılmış olan lisansüstü eğitim tezlerinin yapılış yıllarına göre dağılımı incelendiğinde, bu konuda en fazla sayıda lisansüstü tezin 2010 yılında ($\eta=9$, % 40,90), en az sayıda lisansüstü tezin ise 2005 ($\eta=1$, % 4,55) ve 2006 ($\eta=1$, % 4,55) yılları içinde yapıldığı görülmektedir. Bunun yanında, çalışmada 2007 yılında ($\eta=6$, % 27,27) hatırı sayılır bir sayıda değerler eğitimi konusunda li-

sansüstü eğitim tezinin yapıldığı anlaşılmıştır. Tablo 2’de ise, değerler eğitimi konusunda yapılmış olan lisansüstü eğitim tezlerinin yapıldığı lisansüstü eğitim kademesine (yüksek lisans ve doktora) göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 2: Değerler eğitimi konusunda yapılan tezlerin lisansüstü eğitim kademesine göre dağılımı

Lisansüstü Eğitim Kademesi	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
η	14	8	22
%	63,63	36,37	100

Tablo 2’de verilen değerler eğitimi konusunda yapılmış olan lisansüstü eğitim tezlerinin yapıldığı lisansüstü eğitim kademesine göre dağılımı incelendiğinde, bu konuda en fazla sayıda lisansüstü eğitim tezinin yüksek lisans kademesinde ($\eta= 14$, % 63,63) yapıldığı görülmektedir. Yüksek lisans eğitim kademesinin yarısı kadar sayıda olan lisansüstü eğitim tezinin ise doktora düzeyinde ($\eta= 8$, % 36,37) yapıldığı görülmüştür. Verilen Tablo 3’de ise, değerler eğitimi konusunda yapılmış olan lisansüstü eğitim tezlerinin yapıldığı anabilim dallarına göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 3: Değerler eğitimi konusunda yapılan tezlerin anabilim dallarına göre dağılımı

Anabilim Dalları	η	%
Sınıf Öğretmenliği	3	13,63
Eğitim Programları ve Öğretim	5	22,72
Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi	4	18,18
Felsefe ve Din Bilimleri	2	9,10
Türkçe Eğitimi	2	9,10
Eğitimde Psikolojik Hizmetler	1	4,54
Sosyal Bilgiler Eğitimi	4	18,18
Tarih Eğitimi	1	4,54
Toplam	22	100

Tablo 3’de verilen değerler eğitimi konusunda yapılmış olan lisansüstü eğitim tezlerinin yapıldığı anabilim dallarına göre dağılımı incelendiğinde, bu konuda en fazla sayıda lisansüstü eğitim tezinin Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı’nda ($\eta= 5$, % 22,72) yapıldığı görülmektedir. Bunun yanında, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi ($\eta= 4$, % 18,18) ile Sosyal Bilgiler Eğitimi ($\eta= 4$, % 18,18) anabilim dalları değerler eğitimi konusunda lisansüstü

eğitim tezlerinin çok fazla sayıda yapıldığı anabilim dalları olarak dikkati çekmektedir. Değerler eğitimi konusunda en az sayıda lisansüstü eğitim tezinin yapıldığı anabilim dallarının ise Eğitimde Psikolojik Hizmetler ($\eta=1$, % 4,54) ve Tarih Eğitimi ($\eta=1$, % 4,54) anabilim dalları olduğu görülmüştür. Tablo 4’de, değerler eğitimi konusunda yapılmış olan lisansüstü eğitim tezlerinde kullanılan ölçme metodolojisi ile ilgili dağılımlara yer verilmiştir.

Tablo 4: Değerler eğitimi konusunda yapılan tezlerin kullanılan ölçme metodolojisine göre dağılımı

Ölçme Metodolojisi	Deneysel	Nicel	Nitel	Bütünleşik (Nicel-Nitel)
η	7	6	6	3
%	31,82	27,27	27,27	13,64

Tablo 4’de verilen değerler eğitimi konusunda yapılmış olan lisansüstü eğitim tezlerinin kullanılan ölçme metodolojisine göre dağılımları incelendiğinde, bu konuda en fazla düzeyde deneysel ölçme metodolojisinin ($\eta=7$, % 31,82) kullanıldığı görülmekle birlikte, değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü eğitim tezlerinde nicel ölçme metodolojisinin % 27,27 ($\eta=7$) ve nitel ölçme metodolojisinin % 27,27 ($\eta=7$) ile aynı düzeyinde kullanıldığı anlaşılmıştır. Araştırmada, bütünleşik (nicel-nitel) ölçme metodolojisinin ($\eta=3$, % 13,64) ise en az düzeyde kullanıldığı anlaşılmıştır. Aşağıda Tablo 5’de, değerler eğitimi konusunda yapılmış olan lisansüstü eğitim tezlerinde kullanılan ölçme araçları ile ilgili dağılımlara yer verilmiştir.

Tablo 5: Değerler eğitimi konusunda yapılan tezlerin kullanılan ölçme araçlarına göre dağılımı

Ölçme Araçları	Ölçek	Görüşme Formu	Başarı Testi	Anket Formu	Doküman İnceleme Formu	Gözlem Formu
η	8	4	4	4	8	3
%	36,36	18,18	18,18	18,18	36,36	13,64

Tablo 5’de verilen değerler eğitimi konusunda yapılmış olan lisansüstü eğitim tezlerinin kullanılan ölçme araçlarına göre dağılımları incelendiğinde, bu konuda en fazla kullanılan ölçme aracının doküman inceleme formu ($\eta=8$, % 36,36) ve ölçek ($\eta=8$, % 36,36) olduğu görülmüştür. Bunun yanında, değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü eğitim tezlerinde kullanılan ölçme araçlarından görüşme formunun ($\eta=4$, % 18,18), başarı testinin ($\eta=4$, % 18,18) ve anket for-

munun ($\eta=4$, % 18,18) aynı düzeyde kullanıldığı anlaşılmıştır. Değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü eğitim tezlerinde en az sayıda gözlem formunun ($\eta=3$, % 13,64) tercih edildiği yapılan analiz neticesinde görülmüştür. Verilen Tablo 6’da ise, değerler eğitimi konusunda yapılmış olan lisansüstü eğitim tezlerinde kullanılan istatistikî teknikler ile ilgili dağılımlara yer verilmiştir.

Tablo 6: Değerler eğitimi konusunda yapılan tezlerin kullanılan istatistikî tekniklere göre dağılımı

İstatistikî Teknikler	Betimsel	Fark	İlişki	Yordama
η	18	10	2	-
%	81,81	45,45	9,10	-

Tablo 6’da verilen değerler eğitimi konusunda yapılmış olan lisansüstü eğitim tezlerinin kullanılan istatistikî tekniklere göre dağılımları incelendiğinde, bu konuda en fazla sayıda betimsel istatistiklerin (frekans, yüzde, aritmetik ortalama, vb.) ($\eta=18$, % 81,81) kullanıldığı görülmüştür. Bunun yanında, değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü eğitim tezlerinde % 45,45 ($\eta=10$) düzeyinde fark istatistiklerinin (t-testi, varyans analizi, Kruskal Wallis-H testi, vb.) kullanıldığı anlaşılmıştır. Yapılan analizde, değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü eğitim tezlerinde en az düzeyde ise ilişki (korelasyon) istatistik tekniğinin ($\eta=2$, % 9,10) kullanıldığı görülmüş olup, bu konuda yapılan tezlerde yordama (regresyon) istatistik tekniğinin hiç kullanılmadığı anlaşılmıştır.

Sonuçlar, Tartışma ve Öneriler

Yapılan bu çalışmada, Türkiye’de değerler eğitimi konusunda yapılmış olan lisansüstü eğitim (yüksek lisans/doktora) tezleri farklı değişkenler (tezlerin yapıldığı yıl, eğitim kademesi, anabilim dalı, kullanılan ölçme metodolojisi ve ölçme araçları ile kullanılan istatistikî teknikler) açısından ele alınarak analiz edilmeye çalışılmıştır.

Yapılan bu araştırma kapsamında incelenen değerler eğitimi konusunda yapılmış olan 22 adet lisansüstü eğitim tezinin en fazla sayıda 2010 yılında yapıldığı görülmüş olup, yeni ilköğretim programlarının uygulamaya konulduğu tarih olan 2005 yılından itibaren bu konuda yapılan araştırmaların sayılarında da artışın olduğu anlaşılmıştır. Diğer bir ifadeyle, ülkemizde özellikle 2005 yılında yenilenen ilköğretim programlarının uygulanması ile birlikte değerler eğitimi

konusunda yapılan çalışmalarda büyük bir ivme kazanıldığı görülmekle birlikte, bu konuda yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin sayılarının oldukça az olduğu belirtilebilir. Yenilenen ilköğretim programlarının pek çoğunda değerler için ayrı bir başlık açılmıştır (Okudan, 2010). Ayrıca yeni ilköğretim programlarında da, her ders için, en azından programların tanıtım bölümlerinde ele alınan değerler özellikle vurgulanmıştır (İşcan, 2007). Ancak, her programda değerlere yer verilmemiştir. Bazı programlarda değerler ve değerler eğitimi açıkça yer alırken, bazılarında da üstü kapalı geçirilmiştir (Şen, 2007). Programlarda değerler eğitimine önem verilmesi ve bunun da programlarda açıkça belirtilmiş olması, son yıllarda araştırmacıları değerler eğitimi konusunu daha fazla araştırmaya iten bir sebep olabilir. Değerler eğitimi konusunun son yıllarda fazlaca çalışılıyor olmasının nedeninin, Türkiye’de 2005 yılında yenilenecek değiştirilen ilköğretim programlarından kaynaklanıyor olması muhtemeldir. Diğer yandan, değerler eğitimi konusunda yapılmış olan lisansüstü eğitim tezlerinin yapıldığı lisansüstü eğitim kademesine göre dağılımı incelendiğinde, bu konuda en fazla sayıda lisansüstü eğitim tezinin yüksek lisans kademesinde yapıldığı görülmektedir. Yüksek lisans eğitim kademesinin yarısı kadar sayıda olan lisansüstü eğitim tezinin ise doktora düzeyinde yapıldığı görülmüştür. Değerler eğitimi konusunun yüksek lisans düzeyinde fazla çalışmasına rağmen, doktora düzeyinde çok fazla çalışılmadığı anlaşılmıştır. Bu husus, değerler eğitimi gibi çok önemli bir konuya doktora düzeyinde fazlaca itibar edilmediği şeklinde değerlendirilebilir. Elde edilen bu sonuç, Türkiye’de değerler eğitimi konusunda yapılan tezlerin daha dar kapsamlı bir yelpaze içerisinde yapıldığını ve böylesine önemli bir konunun çalışılma sıklığının yüksek lisans düzeyine sıkıştırıldığını ortaya koymaktadır. Bir diğer taraftan, yapılan araştırmada değerler eğitimi konusunda en fazla sayıda lisansüstü eğitim tezinin Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı’nda yapıldığı görülmektedir. Bunun yanında, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi ile Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim dalları değerler eğitimi konusunda lisansüstü eğitim tezlerinin çok fazla sayıda yapıldığı anabilim dalları olarak dikkati çekmektedir. En fazla sayıda lisansüstü tezin Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı’nda yapılmasının sebebinin 2005 yılında ilköğretim programlarının yenilenmesinden kaynaklanmış olabileceği belirtilebilir. Özellikle, 2005 yılında yenilenen ilköğretim programları ile birlikte değerler eğitimi konusu eğitimde ve programlarda çokça tartışılan bir konu haline gelmiş ve programlarda yalnızca bilişsel özelliklere değil, aynı zamanda duyuşsal nitelikteki özelliklere de yer verilmesi gerekliliğini gündeme taşımıştır. Bu nedenle, değerler eğitimi konusunun en fazla düzey-

de tezin Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı’nda yapılmış olması anlamlı olarak görülebilir. Bunun yanında, araştırmada hatırı sayılır bir düzeyde değerler eğitimi konusundaki lisansüstü eğitim tezlerinin Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi ile Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalları’nda yapıldığı anlaşılmıştır. Özellikle, son yıllarda eğitim ve okul yönetiminde “değerlerle yönetim” veya “değer odaklı yönetim” anlayışlarının çok fazla gündeme gelerek taban bulması (Yılmaz, 2008), değerler eğitimi kavramının Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalında da sıklıkla işlenmesine sebep olmuş olabilir. Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı ile ilgili olarak ise, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında öğretilmesi gereken yirmi tane değere yer verilmiştir. Bu değerlerden 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında; saygı, hoşgörü, aile birliğine önem verme, vatanseverlik, temizlik, sağlıklı olmaya önem verme, bilimsellik, yardımseverlik, bağımsızlık, misafirperverlik, sorumluluk, estetik, duyarlılık, çalışkanlık, dürüstlük, dayanışma, adil olma gibi değerler “doğrudan verilecek değer” başlığı altında vurgulanmıştır (Can, 2008). Yenilenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının daha çok değerler eğitimi odaklı bir yapıya sahip olması, bu alanda çalışan araştırmacıları da Sosyal Bilgiler Dersinde değerler eğitimi konusunu araştırmaya sevk etmiş olabilir. Bir başka taraftan ise, değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü eğitim tezlerinde deneysel, nicel, ve nitel ölçme metodolojilerinin hemen hemen eşit miktarlarda kullanıldığı görülmekle birlikte, araştırmada en fazla düzeyde deneysel ölçme metodolojisinin, en az düzeyde ise bütünlük ölçme metodolojisinin (nicel-nitel) tercih edildiği anlaşılmıştır. Ortaya çıkan bu sonuç, değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin her tür ölçme metodolojisi (deneysel, nitel, nicel ve bütünlük) kullanılarak yapıldığını göstermektedir. Araştırmada, bazı tezlerde tek bir ölçme metodolojisinin (örn., deneysel, nicel veya nitel) kullanıldığı görülmekle birlikte, bazı tezlerde hem nicel hem de nitel ölçme metodolojilerinin bir arada bütünlük bir şekilde kullanıldığı görülmüştür. Nitekim, değerler veya değerler eğitimi konusu, esasında tek bir ölçme metodolojisi kullanılarak değerlendirilemeyecek kadar kapsamlı bir konu olma özelliği göstermektedir. Bu sebeple, bütünlük ölçme metodolojisi (nicel-nitel) kullanan araştırmalardan daha sağlıklı sonuçlar alınabileceği belirtilebilir. Ancak yapılan çalışmada, lisansüstü eğitim tezlerinde bütünlük ölçme metodolojisinin oldukça az sayıda kullanıldığı görülmüştür. Değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü tezlerin ölçme metodolojilerinin yalnızca deneysel, nicel veya nitel ölçme metodolojileri ile sınırlı tutulması ve bu tezlerde bütünlük ölçme metodolojisine çok az yer ve-

rilmesi büyük bir eksiklik olarak kabul edilebilir. Değerler eğitimi konusunda yapılmış olan lisansüstü eğitim tezlerinin kullanılan ölçme araçlarına göre dağılımlarına ilişkin olarak, bu konuda en fazla kullanılan ölçme aracının doküman inceleme formu ve ölçek olduğunun görüldüğü belirtilebilir. Bunun yanında, değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü eğitim tezlerinde kullanılan ölçme araçlarından görüşme formunun, başarı testinin ve anket formunun aynı düzeyde kullanıldığı anlaşılmıştır. Araştırmada, değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü eğitim tezlerinde en az sayıda gözlem formunun tercih edildiği görülmüştür. Özellikle, değerler konusunun çok boyutlu bir özelliğe sahip olmasından dolayı, bireylerin değerlere sahip olma dereceleri ya da değerleri davranış haline getirmeleri yalnızca ölçekler ve testler vasıtası ile anlaşılabilir. Değerler eğitimi konusuna ilişkin olarak yalnızca ölçeklerin ve testlerin kullanılması sağlıklı sonuçlar alınmasını engeller, bu sebeple araştırmalarda bu gibi ölçme araçlarının yanında gözlem formu ve görüşme formu gibi ölçme araçlarının sıklıkla kullanılması bireylerin yaptıkları davranışların veya sahip oldukları düşüncelerin altında yatan değerlerin anlaşılmasını kolaylaştırabilir. Bir başka taraftan, değerler eğitimi konusunda yapılmış olan lisansüstü eğitim tezlerinin kullanılan istatistikî tekniklere göre dağılımları incelendiğinde ise, bu konuda en fazla sayıda betimsel istatistiklerin (frekans, yüzde, aritmetik ortalama, vb.) kullanıldığı görülmüştür. Bunun yanında, değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü eğitim tezlerinde orta düzeyde fark istatistiklerinin (t-testi, varyans analizi, Kruskal Wallis-H testi, vb.) kullanıldığı anlaşılmıştır. Değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü eğitim tezlerinde ilişki istatistik tekniğinin oldukça az kullanıldığı görülmekle birlikte, yordama istatistik tekniğinin hiç kullanılmadığı görülmüştür. Yazıcıoğlu ve Erdoğan'a (2004) göre, araştırmada benimsenen ölçme metodolojisi, çalışmada kullanılan istatistik teknikleri de belirlemektedir. Bu sebeple, değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin büyük bir çoğunluğunun bireylerin değerler konusunda görüşlerini almaya yönelik olmasından (yalnızca tutum veya değerlere yönelik görüş) dolayı, kullanılan istatistik tekniklerde de çeşitlilik azalmaktadır. O bakımdan, değerler eğitimi konusuna yönelik olarak yapılacak lisansüstü tezlerde ve diğer araştırmalarda değerler kavramının yanında başka değişkenlerin de (demokratik tutum, empati, vb.) araştırılması değerler konusunun daha iyi anlaşılmasına yardımcı olabilir. Bir diğer ifadeyle, değerler veya değerler eğitimi konusunda yalnızca bireylerin görüşlerini yansıtan çalışmalara yer verilmemesi, değerlerle ilgisi olduğu düşünülen konuların da birlikte araştırılması, değerler veya değerler eğitimi konusunun daha farklı boyutlarda anlaşılmasına yardım edebilir.

Türkiye’de değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin farklı değişkenler açısından incelendiği bu çalışmada elde edilen sonuçlar dikkate alındığında, hala değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü tezlerin oldukça az olduğu, bu sebeple de bu konuda yapılacak lisansüstü eğitim tezlerine daha fazla önem verilmesi gerektiği belirtilebilir. Bunun yanında, değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü eğitimi tezlerinin daha çok yüksek lisans kademesinde yoğunlaştığı, doktora düzeyinde yapılan tezlerin sayılarının az olduğu görülmüştür. Bu anlamda, özellikle doktora düzeyinde değerler eğitimi konusundaki tezlere daha fazla yer verilmesi gerektiği ifade edilebilir. Nitekim, doktora düzeyindeki araştırmaların değerler eğitimi konusuna daha nitelikli katkılar sağlayabileceğine inanılmaktadır. Bir başka taraftan, değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü eğitim tezlerinin sayısı oldukça az olmakla birlikte, bu tezlerin anabilim dallarına göre dağılımları da oldukça azdır. Yenilenen ilköğretim programlarının değerler eğitimi konusunun araştırılmasına önemli bir katkı sağladığı rahatlıkla belirtilebilir, ancak gerek bu konu ile ilgili gerekse de bu konunun programlara yansıtılması ile ilgili ve çalışmada değerler eğitimi konusu ile ilgili olarak en fazla tezin yapıldığı tespit edilen alan olan eğitim programları ve öğretim anabilim dalında bile değerler eğitimi konusunda yapılan çalışmaların sayısının oldukça az olduğu görülmüştür. Bu nedenle, değerler eğitimi konusunun programlardaki boyutunun eğitim programları ve öğretim anabilim dalında, diğer boyutlarının ise diğer alanlarda daha fazla çalışılması gerektiği söylenebilir. Bunun yanında, değerler eğitimi konusunda yapılan lisansüstü eğitim tezlerinde kullanılan ölçme metodolojisinin genel olarak deneysel, nicel ve nitel metodolojiler olduğu görülmekle birlikte, bütünlük ölçme metodolojilerinin kullanılarak yapılan lisansüstü eğitim tezinin sayısının oldukça az olduğu görülmüştür. Bu sebeple, özellikle değerler eğitimi konusunun farklı boyutlara sahip olmasından ve bu boyutları tek bir metodoloji kullanarak belirlemenin çok zor olmasından dolayı ileride bu konuda yapılacak olan lisansüstü eğitim tezlerinde bütünlük ölçme metodolojisinin (nicel-nitel) daha sık kullanılması ve yapılacak olan bu tezlerde değerler eğitimi konusunun daha fazla derinlemesine ve farklı değişkenler kullanılarak yapılması önerilmektedir. Nitekim, daha farklı değişkenlerle değerler eğitimi konusunun araştırılması, bu konunun daha iyi ve sağlıklı anlaşılmasını mümkün kılabilir.

Sonuç olarak, bu çalışma 2005-2010 yılları arasında Türkiye’de değerler eğitimi konusunda yapılmış olan lisansüstü eğitim tezlerinin incelenmesine yönelik olan nitel bir çalışmadır. Bu açıdan, benzeri çalışmalar değerler eğitimi

konusunda yurt dışındaki lisansüstü tezlerle Türkiye'deki lisansüstü tezleri karşılaştırma şeklinde de yapılabilir. Diğer taraftan, bu araştırma değerler eğitimi konulu lisansüstü eğitim tezlerinin incelenmesine yönelikti, bu husustan hareketle değerler eğitimi ile ilgili olduğu düşünülen demokratik tutumlar, insan hakları, vb. konularında yapılmış olan lisansüstü eğitim tezleri de benzer bir şekilde incelenebilir.

Kaynakça

- Aktepe, V. (2010). *İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde yardımseverlik değerinin etkinlik temelli olarak öğretimi ve öğrencilerin tutumlarına etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altınkurt, L. (2007). Sanat eğitimi ile ilgili lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Milli Eğitim*, 173, 105-113.
- Altınörs, G. (1983). *Türkiye'de kütüphanecilik bilim dalı konusunda yapılmış olan doçentlik, doktora ve bilim uzmanlığı tezlerinde kullanılmış olan araştırma metodları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ataman, Ö. G. (2009). Ülkemizde flüt ve flüt eğitimi alanlarında yapılan lisansüstü tezler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 341-352.
- Aydoğan, A. (2005). 1980'den sonra Türkiye'de yeni iletişim teknolojileri üzerine yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin incelenmesi. 20-22 Ekim. *Türkiye'de iletişim araştırmaları sempozyumu*, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi, Ankara.
- Bacanlı, H. (2002). *Psikolojik kavram analizleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Benligiray, S. (2009). Türkiye'de insan kaynakları yönetimi alanında yapılan lisansüstü tezler ve bu tezlerde incelenen temaların analizi: 1983-2008 dönemi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 167-197.
- Bilgin, N. (1995). *Sosyal psikolojide yöntem ve pratik çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Budak, Y. & Duman, T. (2011). Lisansüstü tezlerin biçim ve içerik yönünden incelenmesi. 15-16 Ekim. *V. Ulusal lisansüstü eğitim sempozyumu*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Can, Ö. (2008). *Dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Demir, R. (2008). *Üniversitelerin bugünü ve yarını*. Ankara: Palme Yayıncılık.
- Demirbatır, E. R. (2001). Yaylı çalgılar yüksek lisans, doktora ve sanatta yeterlik tez bibliyografyası. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 143-150.
- Demirhan C. İ. (2007). *İlköğretimde değerler eğitimi programının etkililiği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Demirtaş, Z. & Kahveci, G. (2011). Yüksek lisans ve doktora tezlerinin metodolojik açıdan değerlendirilmesi. 15-16 Ekim. *V. Ulusal lisansüstü eğitim sempozyumu*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dilmaç, B. (2007). *Bir grup fen lisesi öğrencisine verilen insani değerler eğitiminin insani değerler ölçeği ile sınanması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Dilmaç, B. (1999). *İlköğretim öğrencilerine insani değerler eğitimi verilmesi ve ahlaki olgunluk ölçeği ile sınanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Doğan, İ. (2007). Türk eğitim sisteminde değerler sorunu. Kaymakcan, R. & diğerleri (Eds.). *Değerler eğitimi uluslararası sempozyumu bildirileri*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Doğan, İ. (2004). *Sosyoloji: Kavramlar ve sorunlar*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Doğanay, A. (2006). Değerler eğitimi. Öztürk, C. & Dilek, D. (Eds). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi: Yapılandırmacı bir yaklaşım*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Erdoğmuş, U. F. & Çağiltay, K. (2009). Türkiye’de eğitim teknolojileri alanında yapılan master ve doktora tezlerinde genel eğilimler. 11-13 Şubat. *XI. Akademik bilişim konferansı*, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.
- Evrekli, E., İnel, D., Deniz, H. & Balım, A. G. (2011). Fen eğitimi alanındaki lisansüstü tezlerdeki yönetsel ve istatistiksel sorunlar. *İlköğretim-Online*, 10(1), 206-218.
- Fidan, N. K. (2009). Öğretmen adaylarının değer öğretimine ilişkin görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 2(2), 1-18.
- Goodwin, L. D. & Goodwin, W. L. (1985). An analysis of statistical techniques used in the journal of educational psychology, 1979-1983. *Educational Psychologist*, 20(1), 13-21.

- Göktaş, B. & Erdem, R. (2006). Sağlık yönetimi alanında yapılan tezlerin profili. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 1(1), 53-63.
- Güneş, F. (2011). Günümüz eğitim yaklaşımlarının yüksek lisans ve doktora tezlerine yansımaları durumu. 15-16 Ekim. *V. Ulusal lisansüstü eğitim sempozyumu*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güngör, E. (2000). *Değerler psikolojisi üzerine araştırmalar*. (2. baskı). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Halstead, J. M. & Taylor, M. J.(2000). Learning and teaching about values: A review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 30(2), 169-202.
- Halstead, J. M. (1996). Values and values education in schools. Halstead, J. M. & Taylor, M. J. (Eds.). *Values in education and education in values*. London: The Falmer Press.
- Haycock, L. A. (2004). Citation analysis of education dissertations for collection development. *Library Resources and Technical Services*, 48(2), 102-106.
- İşcan, C. D. (2007). *İlköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Johnstone, S. (1997). Examining the examiners: An analysis of examiners' reports on doctoral theses. *Studies in Higher Education*, 22(3), 333-347.
- Kabaca, T. & Erdoğan, Y. (2007). Fen bilimleri ve matematik eğitimi alanlarındaki tez çalışmalarının istatistiksel açıdan incelenmesi. *Pamukkale Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 54-64.
- Karadağ, E. (2011). Instruments used in doctoral dissertations in educational sciences in Turkey: Quality of research and analytical errors. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 11(1), 330-334.
- Karadağ, E. (2010a). Typology of analytical errors in qualitative educational research: An analysis of the 2003-2007 education science dissertations in Turkey. *Education*, 130(4), 674-681.
- Karadağ, E. (2010b). An analysis of research methods and statistical techniques used by doctoral dissertation at the education sciences in Turkey. *Current Issues in Education*, 13(4), 1-21.
- Karadağ, E. (2009a). *Türkiye'de eğitim bilimleri alanında yapılmış doktora tezlerinin tematik ve metodolojik açıdan incelenmesi: Bir durum çalışması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karadağ, E. (2009b). Eğitim bilimleri alanında yapılmış doktora tezlerinin tematik

- açıdan incelemesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 75-87.
- Kirschenbaum, H. (1995). *100 ways to enhance values and morality in schools and youth settings*. Boston: Allyn and Bacon.
- Kolaç, E. (2008). İlk okuma yazma alanında yapılan lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi. 2-4 Mayıs. VII. Ulusal sınıf öğretmenliği eğitimi sempozyumu, Çanakkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Çanakkale.
- Kuşdil, M. E. & Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerin değerler yönelimi ve Schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45), 59-76.
- Lariviere, V., Zuccala, A. & Archambault, E. (2007). The declining scientific impact of theses: Implications for electronic thesis and dissertation repositories and graduate studies. *Scientometrics*, 74(1), 109-121.
- Leming, J. S. (1997). Whither goes character education? Objectives, pedagogy, and research in education programs. *Journal of Education*, 179(2), 11-35.
- MEB (2005). *İlköğretim 1-5. sınıf programları tanıtım el kitabı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Merriam, S. (1998). *Qualitative research and case study applications in education*. San Francisco: Jossey-Bass Publications.
- Mulkey, Y. J. (1997). The history of character education. *Journal of Physical Education, Recreation, and Dance*, 68(9), 35-37.
- Okudan, A. Y. (2010). *Eğitim yöneticilerinin değerler eğitiminin önemi etkileri ve uygulamaları hakkındaki görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Pethia, R. F. (1970). Values in positive and normative administrative theory: A conceptual framework and logical analysis. Wortman, S. M. & Luthans, F. (Eds.). *Emerging concepts in management*. London: The Macmillan Company.
- Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. New York: The Free Press.
- Ryan, K. (1993). Mining the values in the curriculum. *Educational Leadership*, 51(3), 16-18.
- Sarı, E. (2005). Öğretmen adaylarının değer tercihleri: Giresun Eğitimi Fakültesi örneği. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3(10), 73-88.
- Simon, S. B., Howe, L. W. & Kirschenbaum, H. (1978). *Values clarification: A handbook of practical strategies for teachers and students*. New York: A&W Publishers.
- Sinn, R. N. (2005). A local citation analysis of mathematical and statistical disser-

- tations. *Science and Technology Libraries*, 25(4), 25-37.
- Şen, Ü. (2007). *Milli eğitim bakanlığının 2005 yılında tavsiye ettiği 100 temel eser yoluyla Türkçe eğitiminde değerler öğretimi üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şimşek, A., Özdamar, N., Becit, G., Kılıçer, K., Akbulut, Y. & Yıldırım, Y. (2008). Türkiye'deki eğitim teknolojisi araştırmalarında güncel eğilimler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 439-458.
- Tokdemir, M. A. (2007). *Tarih öğretmenlerinin değerler ve değerler eğitimi hakkındaki görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Üstüner, M. & Cömert, M. (2008). Eğitim yönetimi, teftişi, planlaması ve ekonomisi anabilim dalı lisansüstü dersleri ve tezlerine ilişkin bir inceleme. *Kuramdan Uygulamaya Eğitim Yönetimi*, 55, 497-515.
- Yazıcıoğlu, Y. & Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (6. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, İ. (1999). Some values of Turkish university students from varying degrees of religiosity. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16-17, 113-123.
- Yılmaz, K. (2008). *Eğitim yönetiminde değerler*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Yılmaz, K. (2007). İlköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerinin değerlere göre yönetim ile ilgili görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 52, 639-664.
- Yücel, C., Akar, C. & Karataş, E. (2011). Yüksek lisans tezlerinde görülen yöntem sorunları. 15-16 Ekim. *V. Ulusal lisansüstü eğitim sempozyumu*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Evaluation of Graduate Dissertations on Values Education in Turkey in Terms of Different Variables

Gökhan BAŞ*

Ömer BEYHAN**

Abstract- The elementary school curriculum in the Turkish Education System has been changed several times. After the establishment of the Republic of Turkey in 1923, the elementary school curriculum was restructured in the years 1924, 1926, 1936, 1948, 1962 and 1968 several times. Compulsory education in Turkey was for five years from 1923 to 1997, however, the Ministry of National Education, known as MEB made, a radical decision to increase compulsory education to eight years in 1997. Therefore, the primary and the middle school curriculum were combined in the elementary school system. However, at that time these curricula were not revised and restructured so in order to unify and integrate the elementary school curriculum, a new elementary school curriculum was developed and introduced as a pilot study in the 2004-2005 academic year in some regions of Turkey. As a result, in the 2005-2006 academic year, the reconstructed elementary curriculum was introduced into the Turkish elementary

*PhD candidate at Necmettin Erbakan University.

Address for correspondence: Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Meram, Konya.

E-mail: gokhanbas51@gmail.com

**Assist. Prof. Dr., Necmettin Erbakan University

E-mail: obeyhan@yahoo.com

schools. Many abilities such as creativity, decision making, critical thinking, effective problem solving, etc. were taken into consideration and students had to obtain these via the new curriculum. Besides this, value (moral) education was taken into consideration and the students were expected to be educated according to values which were accepted in national and international contexts. There has been an increase in the number of dissertations on value education since the application of the new elementary curriculum in 2005-2006. Thus, the purpose of this study was to analyse these dissertations in order to see the impact of value education in dissertations carried out in Turkey. In order to achieve this purpose, an answer to the following question has attempted to be given in the research: What is the distribution level of dissertations on values education carried out in Turkey?

The research aimed to determine the distribution of graduate dissertations on values education between the years of 2005 and 2010 and utilised a qualification research method and the case study was used as model.

The theoretical population of this research was the graduate dissertations carried out in Turkey. Yet, the theoretical population to study, which was identified by taking into consideration the improvements in methodology and whether they were up to date, included 25 graduate dissertations between the years of 1986 and 2010. The sampling group consisted of 22 graduate dissertations accessed online as pdf documents between 2005-2010 from the National Dissertations Centre of the Higher Education Counsel, known as YÖK.

In order to analyse the data obtained from the dissertations, “the classification and content form for the evaluation of dissertations” was used and the epistemological document analysis was used as the data collection method.

The identified dissertations were downloaded from the website of the Higher Education Counsel’s National Dissertations Centre were given some codes. In the next stage, the downloaded dissertations were analysed with the help of “the classification and content form for the evaluation of dissertations” according to different variables such as the year, the department, and the methodology, instruments and statistical techniques they used. The data obtained in the study was analysed with the categorical analyses techniques as frequency and percentage.

The findings of the study indicated that most of the dissertations were carried out at master’s level and that they were completed in the year 2010. Besides

this, it was seen that most of the research on values education were carried out in the curriculum and instruction department. Also, it was seen that researchers in the educational administration, supervision, planning and economics and social studies education departments studied value education to a greater extent in their dissertations. However, the number of doctoral dissertations was seen to be limited in value education which was perceived as a weakness. It was also found that although experimental research methodology was used mostly on value education, qualitative and quantitative research methodologies were used to a higher level as well as the experimental research methodology. In terms of the research methodology variable in the study, it was seen that researchers did not prefer using both of the qualitative and quantitative research methodologies in their dissertations. On the other hand, it was seen that document analysis techniques and scales were the most preferred data collection instruments in dissertations carried out on value education in Turkey. Also, it was seen that descriptive statistical techniques were used in dissertations on values education to a greater extent. Besides this, difference statistical techniques were some of the most preferred statistical techniques used in dissertations on values education. However, the correlation statistical analysis technique was used very little and the regression statistical analysis technique was not used at all in dissertations on values education carried out in Turkey.

Key Words- Values, Values Education, Graduate Study, Dissertations.